

University of Mumbai

No. AAMS_UGS/ICC/2022-23/165

CIRCULAR:-

The Principals of the Affiliated Colleges, the Head of the University Departments and Directors of the Recognized Institutions in Faculty of Humanities are hereby informed that the recommendations made by the Board of Studies in **Marathi** at its meeting held on 11th May, 2022 and subsequently passed by the Board of Deans at its meeting held on 17th May, 2022 **vide** item No. 5.33 (R) have been accepted by the Academic Council at its meeting held on 17th May, 2022 **vide** item No. 5.33 (R) and that in accordance therewith, the revised syllabus of **Ph.D. Course work in Marathi**, has been brought into force with effect from the academic year 2022-23. (The same is available on the University's website www.mu.ac.in).

MUMBAI – 400 032
17th November, 2022

(Prof. Sunil Bhirud)
I/c. REGISTRAR

To

The Principals of the Affiliated Colleges, the Head of the University Departments and Directors of the Recognized Institutions in Faculty of Humanities.

A.C/5.33(R) /17/05/2022

Copy forwarded with Compliments for information to:-

- 1) The Dean, Faculty of Humanities,
- 2) The Chairman, Board of Studies Marathi,
- 3) The Director, Board of Examinations and Evaluation,
- 4) The Director, Board of Students Development,
- 5) The Director, Department of Information & Communication Technology,
- 6) The Co-ordinator, MKCL.

Copy for information and necessary action :-

1. The Deputy Registrar, College Affiliations & Development Department (CAD),
2. College Teachers Approval Unit (CTA),
3. The Deputy Registrar, (Admissions, Enrolment, Eligibility and Migration Department (AEM),
4. The Deputy Registrar, Academic Appointments & Quality Assurance (AAQA)
5. The Deputy Registrar, Research Administration & Promotion Cell (RAPC),
6. The Deputy Registrar, Executive Authorities Section (EA)
He is requested to treat this as action taken report on the conce resolution adopted by the Academic Council referred to the a circular.
7. The Deputy Registrar, PRO, Fort, (Publication Section),
8. The Deputy Registrar, Special Cell,
9. The Deputy Registrar, Fort Administration Department (FAD) Record Section,
10. The Deputy Registrar, Vidyanagari Administration Department (VAD),

Copy for information :-

1. The Director, Dept. of Information and Communication Technology (DICT), Vidyanagari,
He is requested to upload the Circular University Website
2. The Director of Department of Student Development (DSD),
3. The Director, Institute of Distance and Open Learning (IDOL Administration Vidyanagari,
4. All Deputy Registrar, Examination House,
5. The Deputy Registrars, Finance & Accounts Section,
6. The Assistant Registrar, Administrative sub-Campus Thane,
7. The Assistant Registrar, School of Engg. & Applied Sciences, Kaly
8. The Assistant Registrar, Ratnagiri sub-centre, Ratnagiri,
9. P.A to Hon'ble Vice-Chancellor,
10. P.A to Pro-Vice-Chancellor,
11. P.A to Registrar,
12. P.A to All Deans of all Faculties,
13. P.A to Finance & Account Officers, (F & A.O),
14. P.A to Director, Board of Examinations and Evaluation,
15. P.A to Director, Innovation, Incubation and Linkages,
16. P.A to Director, Department of Lifelong Learning and Extension (DLLE),
17. The Receptionist,
18. The Telephone Operator,

Copy with compliments for information to :-

19. The Secretary, MUASA
20. The Secretary, BUCTU.

AC-17/05/2022

Item No- 5.33 (R)

UNIVERSITY OF MUMBAI

**Revised Syllabus for Ph.D Course work in Marathi
(With effect from the academic year 2022-23)**

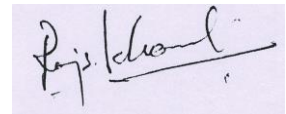
Syllabus for Approval

Sr No.	Heading	Particular
1	Title of the Course	Ph.D Course work in Marathi
2	Eligibility for Admission	Candidates with at least 50% marks in reserved category 55% in open category
3	Passing Marks	50%
4	Ordinances / Regulation (if any) No. of Years/Semester	
5	No. of Years / Semester	
6	Level	
7	Pattern	
8	Status	Revised Syllabus
9	To be implemented form Academic Year	From Academic Year 2022-23

Name & Signature Of BOS Chairperson :

Dr. Vandana Mahajan

Name & Signature Of Dean :

Dr. Rajesh Kharat

मराठी विभाग
पीएच. डी. पदवीसाठी / अभ्यासक्रम (कोर्सवर्क)

विद्यार्थ्यांच्या संशोधन प्रवृत्तीला महत्व व प्राधान्य देणारा पीएच. डी. हा पदवीनंतरचा शंभर गुणांचा तीन अभ्यास पत्रिकांचा अभ्यासक्रम (कोर्सवर्क) आहे. विद्यार्थ्यांला पीएच. डी. च्या पातळीवरील प्रबंध लेखनासाठी (वा स्वतंत्र संशोधनासाठी) आवश्यक ते तात्त्विक स्वरूपाचे ज्ञान मिळावे आणि काही कौशल्ये आत्मसात व्हावीत, या हेतूने हा अभ्यासक्रम योजलेला आहे.

या अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेऊ इच्छिणाऱ्या विद्यार्थ्यांस विद्यापीठ अनुदान आयोगाच्या नियमानुसार प्रवेश देण्यात येईल. मुंबई विद्यापीठाची एम. फिल. / पीएच. डी. प्रवेश पात्रता परीक्षा (PET) उत्तीर्ण होणे आवश्यक आहे. शिवाय विद्यार्थ्यांची मुलाखतही घेण्यात येते. या दोन्हीत उत्तीर्ण होणाऱ्या विद्यार्थ्यांनाच प्रवेश दिला जातो. या अभ्यासक्रमासाठी जागा मर्यादित असतात.

अभ्यासक्रमाचे स्वरूप:

मराठी विषयामध्ये पीएच. डी. अभ्यासक्रम हा दोन वर्षांचा संशोधन आधारित अभ्यासक्रम आहे. बात तात्त्विक अभ्यासक्रम आणि एक शोधप्रबंध यांचा समावेश आहे. तात्त्विक अभ्यासक्रम हा १८ श्रेयांकनाचा असून प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेला ६ श्रेयाने असतील. सदर कोर्सवर्कसाठी तीन अभ्यासपत्रिकांची योजना केलेली आहे. अभ्यासक्रम एक / दोन सत्रांमध्ये आयोजित केला जाईल. एक सत्र ४५ तासांचे असेल, त्यासाठी ६ श्रेयांकने असतील. सदर अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतलेले विद्यार्थी विभागातील विविध कार्यक्रमांमधून सहभाग देखील घेऊ शकतात.

हा अभ्यासक्रम ३०० गुणांचा असेल, अभ्यासक्रम पूर्ण झाल्यानंतर त्यावर आधारित परीक्षा घेण्यात येईल. प्रत्येक अभ्यासपत्रिकेवर १०० गुणांची परीक्षा घेतली जाईल. या १०० गुणांची विभागणी पुढीलप्रमाणे असेल, त्यात ५० गुणांची लेखी परीक्षा, २५ गुणांचा १ शोधनिबंध आणि २५ गुणांची २ पुस्तक परीक्षणे यांचा समावेश असेल. संशोधक विद्यार्थ्यांस ही परीक्षा नियत केलेल्या शैक्षणिक वर्षाच्या कालावधीत उत्तीर्ण होणे आवश्यक आहे.

पीएच. डी. च्या अभ्यासपत्रिकांची योजना पुढीलप्रमाणे आहे. :

अभ्यासपत्रिका क्रमांक एक: संशोधन पद्धती (६ श्रेयांकने)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक दोन मराठी संशोधनशास्त्र व प्रबंधलेखन (६ श्रेयांक)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक तीन (ऐच्छिक) (६ श्रेयांकने)

१) साहित्य, समाज आणि संस्कृती (१८१८ ते १९२०)

२) आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (१९२० ते १९८०)

मराठी विभाग
पीएच. डी. पदवीसाठी/ अभ्यासक्रम (कोर्सवर्क)

अभ्यासपत्रिका क्र. १
गुण १०० श्रेयांकने ६ (अध्यापनास ४८)
संशोधन स्वरूप आणि पद्धती

घटक १) संशोधन स्वरूप पद्धती

- १) संशोधन म्हणजे काय?
- २) संशोधन स्वरूप आणि व्याप्ती
- ३) संशोधन विषयक नियमावली आणि संशोधन चौर्य
- ४) संशोधनस्वरूप आणि संकल्पना, प्रेरणा, आवश्यकता आणि फलित, संशोधकाचे गुणविशेष आणि पाळावयाची पथ्ये
- ५) संशोधन पद्धती: विगनात्मक, निगमनात्मक, प्रयोगनिष्ठ, वर्णनात्मक, ऐतिहासिक, तौलनिक, क्षेत्रीय पाहणी,, भाषा सर्वेक्षण, नमुना पाहणी पद्धती, समाकलन, विमर्शक, शास्त्रीय इ.
- ६) संशोधन आणि पद्धतीशास्त्र
- ७) संशोधन आणि अर्थनिर्णयनशास्त्र

घटक २) संशोधनाची विविध क्षेत्रे

- १) वैज्ञानिक, सामाजिक, साहित्य संशोधनातील वैशिष्ट्ये.
- २) विज्ञान, सामाजिकशास्त्रे, साहित्य संशोधन यातील साम्य-भेद.
- ३) आंतरविद्याशाखीय संशोधन
(तत्त्वज्ञान, समाजशास्त्र इतिहास, मानसशास्त्र, राज्यशास विषयासंदर्भात)

घटक ३) संशोधनाची साधने आणि तंत्र:

- १) संशोधन ग्रंथालये वैशिष्ट्ये, सेवा आणि गरजा

- २) अभिलेखागारे: स्वरूप महत्त्व, कागदपत्रे जतन करण्याच्या पद्धती, महाराष्ट्र व भारतातील
- ३) अभिलेखागारे
- ४) ग्रंथालयीन संदर्भसाहाय्य, मूलस्रोतांचा शोध साधनांची प्रतवारी, आवृत्तीची ब्रह्माग्राह्यता
- ५) मायाजाल
- ६) सूची शास्त्र व उपयोग

घटक ४) संशोधन प्रक्रिया

- १) संशोधन विषयाची निवड, वाचनाचे संयोजन, संदर्भ शोध
- २) संशोधन प्रस्ताव तयार करणे,
- ३) संशोधन विषयक पूर्वसंशोधनाचा आढावा
- ४) ग्रंथ मूल्यमापन
- ५) संशोधनाची मांडणी
- ६) प्रबंधलेखनाची भाषाशैली, संशोधनलेखनपद्धती, लेखनसंकेत,
- ७) विद्यापीठीय नियम

घटक ५) संशोधनपर उपक्रम

- १) शोधप्रकल्प
- २) लघुशोधप्रकल्प, बृहद शोधप्रकल्प
- ३) संशोधनविषयाचे सादरीकरण व मौखिकी

घटक ६) संशोधनातील संगणकाचा वापर

- १) टंकलेखनाच्या विविध पद्धती,
- २) इंटरनेट, ई- मेल
- ३) ब्लॉग व वेबसाईटवरील संशोधनविषयक संदर्भाचे विश्लेषण

संदर्भग्रंथ

- १, सदा संशोधन सिद्धान्त आणि पद्धती, मुंबई १९९७

२. जोशी, वसतः भाषा व साहित्य संशोधन, खंड. मसाप पुणे, १९८२
३. जोशी, सत भाषा व साहित्य संशोधन १९८५
४. जोशी, वसंत, भाषा व साहित्य संशोधन खंड, मसाप, पुणे.
५. शं. गो. प्राचीन मराठी लेख पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६३
६. दावतर वसत संहिता समीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ, मुंबई, १९८७.
७. देशमुख, उपा. मा. मराठी संशोधन विद्या, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९४
८. मालशे, स. ग... शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, मराठी साहित्य परिषद, पुणे, १९७
९. संत दुकावादी विद्वता, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९७६
१०. सत. दु. का शोधविज्ञानकोश, पुणे विद्यार्थीगृह प्रकाशन, पुणे, १९८५
११. संत, दु का. संशोधन पद्धती, प्रक्रिया व अंतरंग पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे,
१२. गुरव, धनाजी, संशोधनपाथेय, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१३
१३. Whitney. FL Elements of Research. Prentice- Hall, New York. tx. .
१४. Diez, D. M., Barr, C. D.. & Cetinkaya-Rundel. M. OpenIntro Statistics, 2012. (On line) १९५४.]
<http://www.openintro.org/stat/textbook.papp>.
१५. Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (Eds.) (2011). The Sage handbook of qualitative. research Sage.
१६. Gries. S. T. (2013), Statistics for linguistics with R: A practical introduction, Walter de Grayter.
१७. Heigham, J & Croker. R. (Eds.) (2009). Qualitative research in applied linguistics A practical introduction. Springer.
१८. Johnson. K. (2011). Quantitative methods in linguistics. John Wiley & Sons..
१९. Lazar, J, Feng, J. H., & Hochheiser, H. (2017). Research methods human-computer interaction. Morgan Kaufmann
२०. Litosseliti. 1 (2017). Research methods in linguistics. Bloomsbury Publishing.
२१. Marczyk, G. DeMatteo, D., & Festinger, D. (2005). Essentials of research design and methodology. John Wiley & Sons
२२. Metsamauronen Jari (2017). Essentials of research methods in human sciences Vols.

1-3 Suge

२३. Walliman, N. (2015). Social research methods: The essentials, Sage\

अभ्यासपत्रिका: दोन
मराठी संशोधनशाख व प्रबंधलेखन (६ श्रेयांकने)

घटक क्र : १

साहित्याचे संशोधन म्हणजे काय?

घटक क्र : २

आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, साहित्य संशोधन, वाडमय इतिहास, समीक्षा परस्पर संबंध

घटक क्र : ३

संशोधनाची विविध क्षेत्रे

कलाकृती, लेखक, कालखंड, भाषा, वाडमय प्रकार, तौलनिक, अनुवाद, साहित्य प्रवाह, लोकसाहित्य, साहित्य प्रवाह, बोलीभाषा, भाषावैज्ञानिक,

घटक क्र : ४

पाठचिकित्साशास्त्र: स्वरूप, प्रकार, पद्धती.

- १) ग्रंथकार व ग्रंथकर्तृत्वनिश्चिती याविषयीच्या समस्या,
- २) हस्तलिखित विचार, मूलाधारांचा शोध, दस्तऐवजांची कालनिश्चिती
- ३) मुद्रित साहित्याचे साहित्य संशोधन

घटक क्र : ५

मराठी साहित्य संशोधनाचा इतिहास स्वरूप आणि परंपरा.

घटक क्र : ६

साहित्य संशोधनाचे नवे दृष्टिकोन

वाङ्मयातील विविध विचारप्रणाली

घटक क्र : ७

साहित्य आणि इतर सामाजिक शाखे

समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, अर्थशास्त्र, इतिहास, तत्वज्ञान, मानववंशशास्त्र, पुरातत्वशास्त्र, मिथके : ऐतिहासिक उलगडा

संदर्भग्रंथ:

१. कन्हाडे सदा, संशोधन सिद्धान्त आणि पद्धती, लोकवाय गृह, मुंबई १९९७.
२. जोशी, वसंत, भाषा व साहित्य संशोधन खंड, मसाप, पुणे, १९८९.
३. जोशी, वसंत, भाषा व साहित्य संशोधन: खंड 2, मसाप, पुणे, १९८५.
४. जोशी, वसंत, भाषा व साहित्य संशोधन: खंड 3, मसाप, पुणे, १९८९.
५. तुळपुळे, शं. गो. प्राचीन मराठी कोरीव लेख. पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६३.
६. दावतर, वसंत; संहिता समीक्षा आणि पारिभाषिक संज्ञा, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृति मंडळ, मुंबई, १९८७.
७. देशमुख, उषा, मा. मराठी संशोधन विद्या, स्नेहवर्धन पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४.
८. मालशे, स. ग.; शोधनिबंधाची लेखनपद्धती, मराठी साहित्य परिषद, पुणे, १९७०,
९. संत, दु. का. वाश्यानिविद्धता, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९७६.
१०. संत. दु. का. शोधविज्ञानकोश, पुणे विद्यार्थीगृह, प्रकाशन, पुणे, १९८५.
११. संत, दु. का., संशोधन पद्धती, प्रक्रिया व अंतरंग, पुणे विद्यार्थी गृह प्रकाशन, पुणे.
१२. गुरव, धनाजी, संशोधनपाथेय, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१३.